

YMPÄRISTÖOHJELMA

LEMI

SISÄLTÖ

1 ALKUSANAT	3
2 VAHVUUDET	4
3 KEHITYSKOhteET	5
4 TAVOITETILAT JA TOIMENPIDESUUNNITELMA	6
4.1 Energiantuotanto ja -kulutus.....	6
4.2 Jätehuolto ja jätevedet	8
4.3 Luonnon monimuotoisuus	10
4.4 Rakentaminen, kaavoitus ja maankäyttö	11
4.5 Vesistöt ja pohjavedet	12
4.6 Liikenne ja liikkuminen	13
4.7 Julkiset hankinnat	15
4.8 Viestintä.....	16
5 SEURANTA, RAPORTOINTI JA OHJELMAN PÄIVITTÄMINEN	17

1 ALKUSANAT

Lemin kunnan ympäristöohjelma on laadittu osana EAKR-rahoitteista *Etelä-Karjalan kuntien ympäristöohjelma* -hanketta.

Hankkeessa laadittiin ympäristöohjelmat jokaiselle Etelä-Karjalan kunnalle sekä maakunnan yhteinen ympäristöohjelma. Ympäristöohjelmat on rakennettu jokaisen kunnan omat lähtökohdat ja tarpeet huomioiden positiiviseen keskittyen.

Ympäristöohjelman laadintatyö on tehty yhteistyössä Lemin kunnan viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja eri sidosryhmien, kuten asukkaiden ja paikallisen yritystoiminnan kanssa. Laadintatyöhön on kuulunut haastatteluja, työpajoja ja asukastilaisuus. Lemin ympäristöohjelma pohjautuu kunnasta saatuihin tietoihin ja näkemyksiin.

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa vuoden 2015 aikana tunnistettiin Lemin vahvuudet ja kehityskohteet sekä hahmoteltiin tavoitteita, joita näillä osa-alueilla halutaan tulevaisuudessa saavuttaa. Kevään 2016 aikana on laadittu toimenpiteet, joita tekemällä Lemi voi saavuttaa tavoitteensa. Osa-alueille on asetettu seurantamittarit, joilla voidaan seurata tavoitteiden toteutumista.

Uusiutuvan energian käytössä ollaan Lemillä jo pitkällä. Kunnan kiinteistöistä vain Palolaa lämmitetään öljyllä, ja suoralla sähkölämmitykselläkin on vain muutamia pienempiä rakennuksia. Aluelämpölaitoksen käyttäjinä on useita kunnan rakennuksia. Kaukolämpö tuotetaan pääasiassa uusiutuvalla puuhakkeella sekä kirkonkylän että Kuukanniemen lämpölaitoksissa.

Aurinkoenergian käytössä Lemi on edelläkävijä. Asukasluukuun suhteutettuna Lemillä on asukasluukuun suhteutettuna eniten asennettua paneelitehoa koko maassa. Myös kunnan kiinteistöjen energianlähteeksi suunnitellaan aurinkoenergiaa. Lemi on ilmoittautunut mukaan Suomen Ympäristökeskuksen koordinoimaan aurinkopaneeleiden yhteishankintaan. Lisäksi kunnassa katuvalot on vaihdettu LED-tekniikkaan, jolla on saavutettu 60 % energiansäästö ja valaistus on huomattavasti aikaisempaa tehokkaampi.

2 VAHVUUDET

Lemin kunnan vahvuudet on tunnistettu työryhmissä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa ympäristöohjelman laadinnan aikana.

<p>Energiantuotanto ja -kulutus</p>	<p>Positiivinen näkökulma uusiutuvien energialähteiden käyttöön. Kaukolämpö tuotetaan kahdella hakekattilalla. Aurinkoenergiaa on paljon yksityisillä käytössä, tuulivoiman rakentaminen on mahdollistettu kunnan toimesta ja maalämpöä on käytössä.</p>
<p>Jätehuolto ja jätevedet</p>	<p>Toimivat keskitetyt tai yhteiset järjestelmät Jätehuolto järjestetään keskitetysti EKJH:n toimesta ja jätevedet johdetaan Lappeenrantaan käsiteltäväksi. Jätevesiverkoston kunnossapidosta huolehditaan.</p>
<p>Luonnon monimuotoisuus</p>	<p>Monipuolinen, monimuotoinen luonto. Lemin kunnan alueella on vesistöjä, metsää, soita ja kosteikkoja. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat Suuvuoren ja Jäkälänjärven alueet. METSO-ohjelmaan kuuluu useita suojeltuja metsäalueita.</p>
<p>Rakentaminen, kaavoitus ja maankäyttö</p>	<p>Yhdyskuntarakennetta pyritään tiivistämään. Yhdyskuntarakennetta tiivistetään esimerkiksi keskittämällä teollinen toiminta uudelle teollisuusalueelle. Kunnan rakennuskohteissa huomioidaan energiatehokkuus ja tarkastellaan vaihtoehtoisia lämmöntuotantomuotoja. Tavoitteena on jatkaa kaavoituksen toteuttamista ammattimaisesti.</p>

3 KEHITYSKOHTEET

Vastaavasti kuin vahvuudet, kehityskohteet on tunnistettu yhdessä sidosryhmien kanssa ympäristöohjelman laadintatyön aikana.

<p>Vesistöt ja pohjavedet</p>	<p>Ravinnekuormituksen vähentäminen. Kivijärven suojelua toteutetaan yhteistyössä Savitaipaleen, Luumäen ja Lappeenrannan kanssa rakentamalla kosteikkoja ja panostamalla haja-asutuksen kuormitusten hallintaan. Myös pienempien vesistöjen kunnossa pitämisestä huolehditaan. Verkkoon pumpattavan pohjaveden puhdistuslaitteistoon investoiminen on suunnitteilla. Pohjavesialueet on jo kartoitettu.</p>
<p>Liikenne ja liikkuminen</p>	<p>Liikkumisen mahdollisuuksien säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla. Suunnitteilla on uusien kevyen liikenteen väylien rakentaminen, julkisen liikenteen säilyttäminen vähintään nykyisellään ja mahdollinen latauspaikka sähköautoille.</p>
<p>Julkiset hankinnat</p>	<p>Paikallisen yritystoiminnan edistäminen Hankinnoissa painotetaan lähialueen tuotteita ja palveluja sekä mahdollistetaan osatarjousten hyväksyminen.</p>
<p>Viestintä</p>	<p>Viestinnän kehittäminen Viestinnän vastuut ovat selvät, mutta viestinnän laajuus, välineet ja kohderyhmän tarkentaminen vaativat kehittämistä.</p>

4 TAVOITETILAT JA TOIMENPIDE-SUUNNITELMA

4.1 Energiantuotanto ja -kulutus

Lemillä on jo käytössä paljon uusiutuvaa energiaa: kaksi lämpölaitosta tuottavat kaukolämpöä noin 95 % uusiutuvalla puuhakkeella ja yksityisomisteisiin kiinteistöihin on asennettu aurinkopaneeleja. Asukaslukuun nähden aurinkoenergiaa on käytössä eniten koko Suomessa ja kunta osallistuu aurinkopaneelien yhteishankintaan vuonna 2016. Lisäksi rakennusten energiatehokkuuteen kiinnitetään huomiota.

Lyhyen aikavälin tavoitteet

- Koulun energiaratkaisu valitaan uusiutuvaan energiaan pohjautuvaksi.
- Vähennetään energiankulutusta.

Pitkän aikavälin tavoitteet

- Öljyn käytöstä luopuminen.
- Kunnan kiinteistöissä käytetään vain uusiutuvaa energiaa.
- Osa Lemillä tuotetusta energiasta myydään kunnan ulkopuolelle.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Koulun energiaratkaisu valitaan uusiutuvaan energiaan pohjautuvaksi.	Selvitetään aurinkoenergian mahdollisuus ja etsitään rahoitus.	Tekninen toimi	2016
	Toteutetaan suunnitelman mukainen energiaratkaisu.	Tekninen toimi	2017
Vähennetään energiankulutusta.	Käytetään energiaa säästeliäästi, esimerkiksi sammuttamalla lähtiessä valot ja tietokoneet, säädetään lämpötila riittäväksi.	Jokainen kunnan työntekijä ja kuntalainen	Jatkuva
	Suunnitellaan toimiva logistiikka, hyödynnetään esimerkiksi kimpakyytejä.	Jokainen kunnan työntekijä	2017

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Öljyn käytöstä luopuminen.	Selvitetään mahdollisuudet vaihtoehtoisten energiamuotojen käyttöön.	Tekninen toimi	2018
	Selvitetään Palolan purkamisen.	Tekninen toimi	2020 →
Kunnan kiinteistöissä käytetään vain uusiutuvaa energiaa.	Huomioidaan uusiutuvan energian mahdollisuudet uusien investointien suunnittelussa.	Tekninen toimi yhteistyössä suunnittelijoiden kanssa	2020
	Olemassa olevissa kohteissa selvitetään mahdollisuudet vaihtoehtoisten energiamuotojen käyttöön.	Tekninen toimi	2020 →
	Selvitetään mahdollisuudet rakentaa aurinko- ja tuulivoimaa.	Tekninen toimi	2020 →
Osa Lemillä tuotetusta energiasta myydään kunnan ulkopuolelle.	Käytetään energiaa säästeliäästi.	Jokainen kunnan työntekijä ja kuntalainen	Jatkuva
	Toteutetaan selvityksen mukaisesti aurinko- ja tuulivoimaa.	Tekninen toimi	2020 →

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)
- Kunnan kiinteistöjen kokonaisenergiankulutus (MWh_e/m^2 lämmitetty, MWh_h/m^2 lämmitetty)
- Uusiutuvan energian lisäämiseksi tehtyjen selvitysten ja toteutuneiden toimenpiteiden lukumäärä (kpl)

4.2 Jätehuolto ja jätevedet

Jätehuolto ja jätevedet hoidetaan Lemillä keskitetysti, yhteistyössä muiden Etelä-Karjalan kuntien kanssa. Jätehuollon osalta Lemi kuuluu Etelä-Karjalan Jätehuollon piiriin. Jätevedet johdetaan Lappeenrantaan käsiteltäväksi.

Lyhyen aikavälin tavoitteet

- Vuotovedet saadaan hallintaan.
- Jäteasemien aukioloajat kohtaavat asukkaiden tarpeet.

Pitkän aikavälin tavoitteet

- Lajiteltujen jätteiden keräys toimii.
- Vesikalusteiden uusiminen kunnan kohteissa.
- Yhteistyö LUT:n kanssa jäteveden hyödyntämisessä.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Vuotovedet saadaan hallintaan.	Seurataan ja mitataan tilannetta, toteutetaan tarpeelliset korjaukset.	Tekninen toimi ja vesilaitos	2016 →
	Suunnitellaan toimenpiteet yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.	Tekninen toimi ja vesilaitos	2016 →
Jäteasemien aukioloajat kohtaavat asukkaiden tarpeet.	Toteutetaan käyttäjäkysely aukioloajoista.	Kunta yhteistyössä EKJH:n kanssa	2016
	Tiedotetaan aukioloajoista.	Kunta yhteistyössä EKJH:n kanssa	2016
	Varmistetaan, että jäteasemien aukiolot toteutuvat ilmoitetun mukaisesti.	Kunta yhteistyössä EKJH:n kanssa	2016

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Lajiteltujen jätteiden keräys toimii.	Kunnan kohteissa riittävä jätteiden keräys: astiat eri jätteille	Kunta	2017
	Tiedotetaan jätteiden oikeista kierrätystavoista	Kunta yhteistyössä EKJH:n kanssa	2016-2019
	Muovin ja tekstiilien keräyksen aloittaminen.	Kunta yhteistyössä EKJH:n kanssa	2017-2018
Vesikalusteiden uusiminen kunnan kohteissa.	Uusitaan vesikalusteet kunnan kohteissa.	Tekninen toimi	2018-2020
Yhteistyö LUT:n kanssa jäteveden hyödyntämisessä.	Tehdään yhteistyötä jätevesien hyödyntämisessä LUT:n kanssa.	Kunta yhteistyössä LUT:n kanssa	2020 →

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)
- Puhdistamolle johdettavan jäteveden määrä (m³)

4.3 Luonnon monimuotoisuus

Lemillä on monimuotoinen luonto: alueella on esimerkiksi vesistöjä, metsää, soita ja kosteikkoja. Metsien suojeluun keskittyvään METSO-ohjelmaan kuuluu useita suojeltuja metsäalueita kunnan alueella.

Tavoitteet

- Säilytetään monimuotoisen luonnon tila entisellään.
- Tiedostetaan monimuotoisen luonnon erityiskohteet.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Säilytetään monimuotoisen luonnon tila entisellään.	Säädellään kaavoituksella, mahdollisesti toteutetaan yksi yleiskaava koko kuntaan.	Tekninen toimi	2018-2019 (yleiskaava)
	Noudatetaan maakuntakaavan määräyksiä.	Kaavoitus, rakennusvalvonta	Jatkuva
Tiedostetaan monimuotoisen luonnon erityiskohteet.	Pidetään yllä olemassa olevia kohteita.	Kaavoitus ja rakennusvalvonta yhdessä maanomistajien kanssa	Jatkuva
	Tehdään tarvittaessa suojelupäätöksiä.	Yhteistyö ELY:n kanssa	Jatkuva
	Osallistutaan suojeluhankkeisiin.	Yhteistyössä osakaskuntien ja yksityisten toimijoiden kanssa	2018 →

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)

4.4 Rakentaminen, kaavoitus ja maankäyttö

Lemillä pyritään tiivistämään yhdyskuntarakennetta. Pitkän aikavälin visio rakentamiselle, kaavoitukselle ja maankäytölle halutaan muodostaa yhteistyössä Lemmin asukkaiden kanssa ideakilpailun kautta.

Lyhyen aikavälin tavoite

- Pyritään huomioimaan energiatalous ja tiivis maankäyttö taajamissa.

Pitkän aikavälin tavoite

- Muodostetaan pitkän aikavälin visio rakentamiselle, kaavoitukselle ja maankäytölle.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Pyritään huomioimaan energiatalous ja tiivis maankäyttö taajamissa.	Huomioidaan energiatalous ja tiivis maankäyttö erityisesti kaavoituksessa.	Tekninen toimi	Jatkuva
	Huolehditaan, että taajamissa on riittävästi viherkäytäviä.	Tekninen toimi	Jatkuva
	Tehdään yhteistyötä aluearkkitehtitoiminnan kanssa.	Tekninen toimi	Jatkuva
Muodostetaan pitkän aikavälin visio rakentamiselle, kaavoitukselle ja maankäytölle.	Muodostetaan visio kuntastrategian laadinnan yhteydessä.	Kunnanvaltuusto	2017
	Järjestetään ideakilpailu.	Johtoryhmä	2017
	Selvitetään mahdollisuus itsehallintoalueeseen.	Kunnanhallitus	2030

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)
- Strategian laadinta kaavoitukselle, maankäytölle ja rakentamiselle
→ tämän jälkeen strategian mukaisten kaavojen ja toimenpiteiden lukumäärä (kpl)

4.5 Vesistöt ja pohjavedet

Lemin merkittävin suuri vesistö on Kivijärvi, jonka suojeluun halutaan tulevaisuudessa panostaa yhteistyössä muiden Kivijärven ympäryskuntien kanssa. Myös alueen pienemmät vesistöt halutaan pitää kunnossa ja haja-asutusalueiden ravinnekuormitukset vesistöihin minimoida.

Lyhyen aikavälin tavoitteet

- Muodostettu Savitaipaleen kanssa yhteinen näkemys Kivijärven suojelun toimenpiteistä.
- Pohjavesien laatu pysyy hyvänä.

Pitkän aikavälin tavoitteet

- Lemin alueen vesistöt ovat puhtaat.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Muodostettu Savitaipaleen kanssa yhteinen näkemys Kivijärven suojelun toimenpiteistä.	Aloitetaan yhteiset neuvottelut.	Kunnanhallitus	2016
	Kunta tukee vesistöjen suojelua, esimerkiksi osakaskuntien hankkeita.	Kunnanhallitus	2016
Pohjavesien laatu pysyy hyvänä.	Pohjavesialueet kaavoitetaan.	Tekninen toimi/ ympäristötoimi	2017
	Pohjavesialueiden laatua valvotaan.	Tekninen toimi/ ympäristötoimi	2016 →
Lemin alueen vesistöt ovat puhtaat.	Ohjeistetaan ranta-asukkaita.		2018
	Huomioidaan vesistöt kaavamääräyksin sekä rakennusjärjestyksessä.	Tekninen toimi	2018
	Noudatetaan ohjeita ja määräyksiä.	Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa	Jatkuva

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)
- Vesistöjen ja pohjavesialueiden laatutiedot

4.6 Liikenne ja liikkuminen

Lemin alueella ympäristöystävällinen liikenne ja liikkuminen halutaan mahdollistaa säilyttämällä julkinen liikenne ja muut liikennejärjestelyt vähintään nykyisellä tasolla. Tavoitteena on rakentaa uusia kevyen liikenteen väyliä ja edistää ympäristöystävällistä liikennettä esimerkiksi toteuttamalla sähköautojen latauspisteitä.

Lyhyen aikavälin tavoite

- Vt 13:sta kevyen liikenteen väylä on rakennettu Kuukanniemeen.
- Julkiset liikenneyhteydet säilytetään vähintään olemassa olevalla tasolla.

Pitkän aikavälin tavoite

- Kevyen liikenteen verkostoa on laajennettu ja se on hyvässä kunnossa.
- Liikenne toimii ympäristöystävällisesti.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Vt 13:sta kevyen liikenteen väylä on rakennettu Kuukanniemeen.	Tehdään päätös investoinnista.	Kunnanvaltuusto, kunnanhallitus	2019-2020
	Edunvalvonta yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.	Yhteistyö ELY:n kanssa	Jatkuva
Julkiset liikenneyhteydet säilytetään vähintään olemassa olevalla tasolla.	Käytetään julkista liikennettä.	Jokainen kunnan työntekijä	Jatkuva
	Budjetoidaan julkisen liikenteen tukemiseen.	Kunnanhallitus	Jatkuva
	Edunvalvonta yhteistyössä ELY:n ja liikennöitsijöiden kanssa.	Yhteistyö ELY:n ja liikennöitsijöiden kanssa	Jatkuva

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Kevyen liikenteen verkostoa on laajennettu ja se on hyvässä kunnossa.	Pidetään väylät kunnossa tarvittavilla toimenpiteillä.	Tekninen toimi	Jatkuva
	Laajentumissuunnitelmien osalta tehdään yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa	Yhteistyö ELY:n kanssa	Jatkuva
Liikenne toimii ympäristöystävällisesti.	Käytetään kimppakyytejä, julkista liikennettä ja suositaan ympäristöystävällisiä kulkuneuvoja	Jokainen kunnan työntekijä	Jatkuva
	Kuljetushankintoihin sisällytetään päästöehdot.	Hankintatoimi	2018 →
	Toteutetaan latauspisteitä sähköautoille.	Tekninen toimi	2020 →

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)
- Kunnostetun tai rakennetun kevyen liikenteen väyläverkoston pituus (km/a)
- Julkisen liikenteen ja muun ympäristöystävällisen liikkumisen tukemisen ja kehittämisen budjetti (€/a)

4.7 Julkiset hankinnat

Julkkisten hankintojen osalta Lemillä halutaan edistää paikallista yritystoimintaa kohdistamalla hankintoja paikalliseen osaamiseen ja tukemalla yrittäjien kouluttautumista.

Tavoitteet

- Kilpailutus toimii niin, että paikallisten yritysten on mahdollista osallistua tarjouskilpailuihin.
- Paikallisille tuottajille tarjotaan koulutusta julkisiin hankintoihin liittyen.
- Kaikki, mitä voidaan hankkia Lemiltä ja sen lähialueilta, hankitaan ensisijaisesti ko. alueilta.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Kilpailutus toimii niin, että paikallisten yritysten on mahdollista osallistua tarjouskilpailuihin.	Ohjeistetaan paikallisuuden huomioon ottaminen hankinnoissa.	Hankintatoimi	Jatkuva
	Niissä pienhankinnoissa, joita ei kilpailuteta, suositaan paikallista.	Kaikki hankintayksiköt	Jatkuva
	Rajataan pienet kilpailutukset mahdollisuuksien mukaan paikkakunnalle.	Kaikki hankintayksiköt	Jatkuva
	Hankitaan asiantuntemusta maakunnan hankintapalvelusta.	Kaikki hankintayksiköt	Jatkuva
Paikallisille tuottajille tarjotaan koulutusta julkisiin hankintoihin liittyen.	Tuetaan yrittäjien kouluttautumista.	Kunnanhallitus	Jatkuva
Kaikki, mitä voidaan hankkia Lemiltä ja sen lähialueilta, hankitaan ensisijaisesti ko. alueilta.	Laaditaan ohjeistus hankintoja tekeville.	Keskushallinto	2017

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)
- Paikallisesti tehdyt hankinnat (€)

4.8 Viestintä

Lemillä halutaan kehittää viestintää niin, että se on riittävän laajaa ja suunnitelmallista.

Lyhyen aikavälin tavoite

- Viestintä on suunnitelmallista.

Pitkän aikavälin tavoite

- Viestintä on vuorovaikutteista ja kahdensuuntaista sekä oikea-aikaista ja riittävää.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu
Viestintä on suunnitelmallista.	Laaditaan viestintäsuunnitelma ja viestinnän yhteiset pelisäännöt.	Johtoryhmä	2017
	Toimitaan viestintäsuunnitelman ja yhteisten pelisääntöjen mukaan.	Kaikki yksiköt ja henkilöstö	2017 →
	Uudistetaan nettisivut.	Keskushallinto	2016
	Laaditaan selkeä suunnitelma kriisiviestinnästä.	Johtoryhmä	2017
Viestintä on vuorovaikutteista ja kahdensuuntaista sekä oikea-aikaista ja riittävää.	Viestintäsuunnitelma päivitetään 2 vuoden välein.	Johtoryhmä	2017, 2019, 2021 →
	Varmistetaan siitä, ettei viestitä turhaan.	Kaikki yksiköt ja henkilöstö	Jatkuva

Seurantamittarit

- Toteutuneet toimenpiteet (kpl)

5 SEURANTA, RAPORTOINTI JA OHJELMAN PÄIVITTÄMINEN

Lemin ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa. Toimintakertomuksen laatii kunnanhallitus, mutta yksittäisten tavoitteiden toteutumisesta raportoivat muut toimielimet ja viranhaltijat kunnanhallitukselle vastualueiden mukaisesti.

Raportointitietoina esitetään kyseiselle vuodelle merkittyjen toimenpiteiden toteutuminen, sekä kustannus- ja säästötietoja silloin, kun niitä on tavoitteeksi asetettu. Lisäksi esitetään osaluokohtaiset seurantamittarit. Mittarien edellyttämä tieto kerätään vuosittain.

Ympäristöohjelman keskeiset visiot ja tavoitteet esitetään kuntastrategiassa, joka päivitetään vuoden 2016 aikana. Yksityiskohtaisemmat tavoitteet esitetään vuotuisessa talousarviossa ympäristöohjelmasta ja kuntastrategista johdettuina. Ympäristöohjelma integroituu jatkossa näihin asiakirjoihin, eikä erillistä ympäristöohjelmaa jatkossa enää laadita.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

